

НЕЙРОФІЗІОЛОГІЯ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ЛЮДИНОЮ

Горбачук В. М., Макаренко О. С.

*Інститут кібернетики імені В.М.Глушкова НАН України,
НТУУ «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
GorbachukVasyl@netscape.net*

Похибки суджень є радше систематичними, ніж випадковими, виявляючи скоріше упередженість, ніж збентеженість. Оскільки люди схильні до ментального астигматизму та недалекоглядності, то це слід брати до уваги у будь-яких коригуючих приписах. Між процесами судження біржових брокерів, інженерів-електриків, аналітиків, лікарів, експертів, юристів, інших фахівців чи обивателів немає суттєвих відмінностей, що підтверджує наявність спільних упереджень у людських професійних судженнях. Оманлива інтуїція породжує чарівні візуальні ілюзії, а власні похибки залишаються нездоланно привабливими для людини, яка повністю знає їхню природу. Розуміння когнітивної ілюзії сприйняття не достатньо для точнішого уявлення реальності. Водночас таке розуміння може допомагати нам виявляти ситуації, в яких слід призупиняти нашу фізіологічну віру до наших вражень і де варто контролювати судження через більш критичне оцінювання отриманої інформації. У ситуаціях, що можуть утворювати ілюзії власної думки чи інтуїції, переконання та дії осіб, які приймають рішення, мають керуватися критичною й осмисленою оцінкою реальності, а не нашими безпосередніми враженнями: сучасна віртуальна реальність здатна генерувати в людини будь-які враження. Щоб виявляти та коригувати інтуїтивні передбачення, розробляються підходи до збереження найраціональніших рис інтуїтивного процесу та коригування деяких помилок, до яких цей процес схильний. Такі підходи застосовуються для завдань, з якими часто звертаються до експертів з прогнозування та підтримки прийняття рішень, – передбачення невизначених величин та оцінювання ймовірнісних розподілів. Аналіз цих завдань виявив спільні упередженості – нерегресійність передбачень і надупевненість у точності оцінок. Щоб усунути чи знижувати ці упередженості, пропонуються певні процедури обробки експертних суджень та оцінки коригованих величин. Рекомендується діалог (комунікацію) есперта й аналітика (технолога), який допомагатиме експерту найефективніше скористатися знаннями й уникнути поширених пасток інтуїції. Рекомендації ґрунтуються на психологічному аналізі упередженості суджень, а також на певному досвіді застосування, який потребує всебічної перевірки. У нейрофізіологічному аналізі ролі експерта й аналітика відіграють різні півкулі головного мозку.

Keywords: передбачення, інформація, упередженість, недалекоглядність